

TARPUSAVIO SKOLINIMO PLATFORMŲ IR KOMERCINIŲ BANKŲ TEIKIAMŲ VARTOJIMO KREDITŲ ANALIZĖ

Lina SUBAČIŪTĖ^{1*}, Kamilė TAUJANSKAITĖ²

¹*Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Verslo vadybos fakultetas, Finansų inžinerijos katedra, Saulėtekio al. 11, LT-10221, Vilnius, Lietuva*

²*Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Verslo vadybos fakultetas, Finansų inžinerijos katedra, Saulėtekio al. 11, LT-10221, Vilnius, Lietuva*

Gauta 2019 m. sausio 18 d.; priimta 2019 m. vasario 4 d.

Santrauka. Straipsnyje analizuojamos namų ūkių skolinimosi galimybės vartojimo kreditų rinkoje. Analizės metu lyginama tarpusavio skolinimo platformų ir komercinių bankų siūlomos skolinimosi alternatyvos Lietuvoje ir užsienyje. Analizėje akcentuojama vartojimo kredito kaina ir finansinės įstaigos patikimumas. Išanalizavus mokslinę literatūrą, aptariami komercinių bankų ir tarpusavio skolinimo platformų teoriniai aspektai – atsiradimas, veikla, funkcijos, skolinimosi procesai ir pan. Tolesnė straipsnio dalyse analizuojamos vartojimo paskolos, įvertinant Lietuvos ir užsienio vartojamųjų kreditų davėjus. Pasitelkiant daugiakriterinį vertinimą, įvertinamas Lietuvoje ir Didžiojoje Britanijoje veikiančių komercinių bankų patikimumas. Pabaigoje pateikiamos išvados nurodant finansiškai naudingiausias alternatyvas namų ūkiams, iš kur skolintis pinigų, kokie yra pagrindiniai skolinimosi alternatyvų skirtumai, ir kuris komercinis bankas yra patikimiausias.

Reikšminiai žodžiai: komerciniai bankai, tarpusavio skolinimo platformos, vartojimo kreditai, palūkanos, patikimumas, skolinimasis.

Įvadas

XXI amžius yra FinTech amžius ne tik dėl inovatyvių finansinių produktų, kurie tampa vis labiau priemami kiekvienam namų ūkiui, pvz. Bitcoin ir kitos kriptovaliutos, bet ir dėl šiuolaikinių skolinimosi galimybių. Namų ūkiai pinigų gali skolintis keliais būdais – iš komercinių bankų, kredito unijų, vartojimo kredito bendrovių, tačiau pastaruoju metu – ir iš tarpusavio skolinimo platformų, kurios tampa vis labiau populiaros. Be to, skolinimasis neapsiriboja tik Lietuva – skolintis galima ir iš kitose šalyse veikiančių finansinę veiklą vykdančių įmonių. Tobulėjant technologijoms, pinigų galima pasiskolinti niekur neišeinant iš namų ar netgi būnant kitoje šalyje.

Namų ūkiui, prieš priimant sprendimą skolintis, svarbu įvertinti visas rinkoje esančias alternatyvas ir nuspręsti, iš kur skolintis finansiškai naudingiausia. Iki šios yra atlikta nemažai tyrimų, susijusių su bankų teikiama kreditais: Lietuvos bankas (2018d) nuolatos tiria bankų teikiamų paskolų portfelių struktūrą, veiklos efektyvumą, Ginevičius ir Podviezko (2011) vertino Lietuvos komercinių bankų stabilumą, Jasienė, Staroselskaja ir Sobjanina (2006) tyrė Lietuvos komercinių bankų patikimumą, tačiau pasigendama tyrimų, kuriuose skolinimosi galimybės ir bankų patikimumas būtų palyginami tarpusavyje neapsiribojant viena šalimi. Be to, į tyrimą galėtų būti įtraukiamos naujausios skolinimosi galimybės ir jų analizė. Todėl šio straipsnio objektas – namų ūkiai (NŪ), besiskolinantys vartojimo kreditų rinkoje iš komercinių bankų (KB) ir tarpusavio skolinimo platformų (P2P). Analizės tikslas – išanalizavus populiariausias skolinimosi alternatyvas, įvertinti, kuri skolinimosi alternatyva NŪ galėtų būti patraukliausia. Taikomi metodai: mokslinės literatūros analizė, lyginamoji analizė, statistinių duomenų analizė, daugiakriterinis vertinimas, vietų sumos ir SAW metodais.

Straipsnyje išanalizuota naujausia mokslinė literatūra bei statistiniai duomenys, skaičiavimams panaudoti paskutinių 4 metų (2014–2017 m.) statistiniai duomenys (2018 m. duomenys neįtraukti, nes įmonės dar nėra pateikusios paskutinių finansinių metų ataskaitų). Lyginamajai analizei atlikti buvo naudojama naujausia kredito davėjų pateikiama informacija.

* Autorius susirašinėti. El. paštas lina.subaciute@stud.vgtu.lt

Gauti rezultatai papildo esamas mokslinių tyrimų spragas ir atveria kelią naujiems moksliniams tyrimams vartojimo kreditų srityje. Be to, gauti tyrimo rezultatai gali būti naudingi ne tik mokslui, tačiau ir patiems namų ūkiams.

1. Lietuvos finansų rinkos apžvalga

Pagal Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymą (Lietuvos Respublikos Seimas, 2003) finansų įmonė – Lietuvos Respublikos įmonė arba užsienio valstybės įmonės padalinys, kuris veikia Lietuvos Respublikoje įstatymų, reglamentuojančių finansinių paslaugų teikimą ir finansų įstaigų veiklą, nustatyta tvarka ir verčiasi vienos arba daugiau įstatymo nurodytų finansinių paslaugų teikimu.

Lietuvos bankas šiuo metu prižiūri daugiau nei 470 finansų rinkos dalyvių, kurie sudaro 14 finansų sektorių (Lietuvos bankas, 2018c):

- Bankai;
- Kredito unijos;
- Vartojimo kredito davėjai;
- Mokėjimo įstaigos;
- El. pinigų įstaigos;
- Draudikai ir draudimo tarpininkai;
- Emitentai;
- Investiciniai fondai ir investicinės bendrovės;
- Pensijų fondai;
- Finansų maklerių įmonės;
- Valdymo įmonės;
- Finansų patarėjų įmonės;
- Valiutos keityklos operatoriai;
- Vertybinių popierių infrastruktūra.

Lietuvos bankas išduoda leidimus ir licencijas finansų rinkos dalyviams, atlieka įvairius patikrinimus, vertina finansinius duomenis, kuriuos pateikia visi kontroliuojami finansų rinkos dalyviai. Taip pat siekia užtikrinti, kad finansų rinkų dalyvių teikiamos paslaugos būtų teisingos ir sąžiningos, sprendžia vartotojų ir finansinių paslaugų teikėjų ginčus (Lietuvos bankas, 2018a).

Galima išskirti penkias pagrindines finansų sektoriaus funkcijas (Rekštys, 2014):

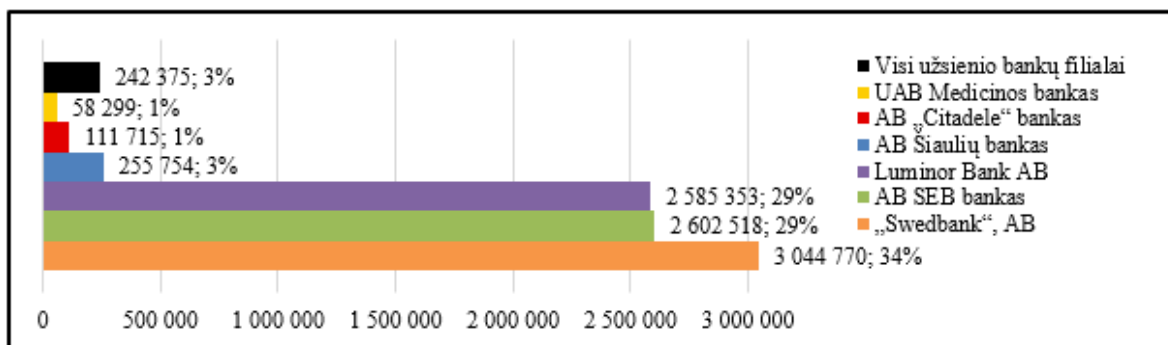
- Pasiūlyti taupymo priemones – taupymo priemonių alternatyvų pasirinkimas;
- Užtikrinti tinkamą kreditų paskirstymą ir skolininkų stebėjimą – tinkamas skolininkų ir investuojamų lėšų įvertinimas;
- Teikti atsiskaitymų funkciją – gebėjimas greitai pervesti lėšas iš vienos sąskaitos į kitą įvairiomis atsiskaitymo priemonėmis;
- Mažinti riziką – siūlomų paslaugų įvairovė, išvestinių finansinių priemonių naudojimas;
- Didinti likvidumą – paslaugų prieinamumo įvertinimas, poreikių ir galimybių analizė, teisiniai aspektai.

Skirtingi finansų sektoriaus dalyviai atlieka skirtingas funkcijas, tačiau pagrindinė jų atliekama funkcija yra pinigų perskirstymas. Ją vykdo komerciniai bankai. Bankų teikiami kreditai pasižymi didele įvairove. Siekiant patenkinti klientų poreikius, bankai nuolat ieško naujų kreditavimo formų.

1.1 Komercinių bankų teikiami kreditai

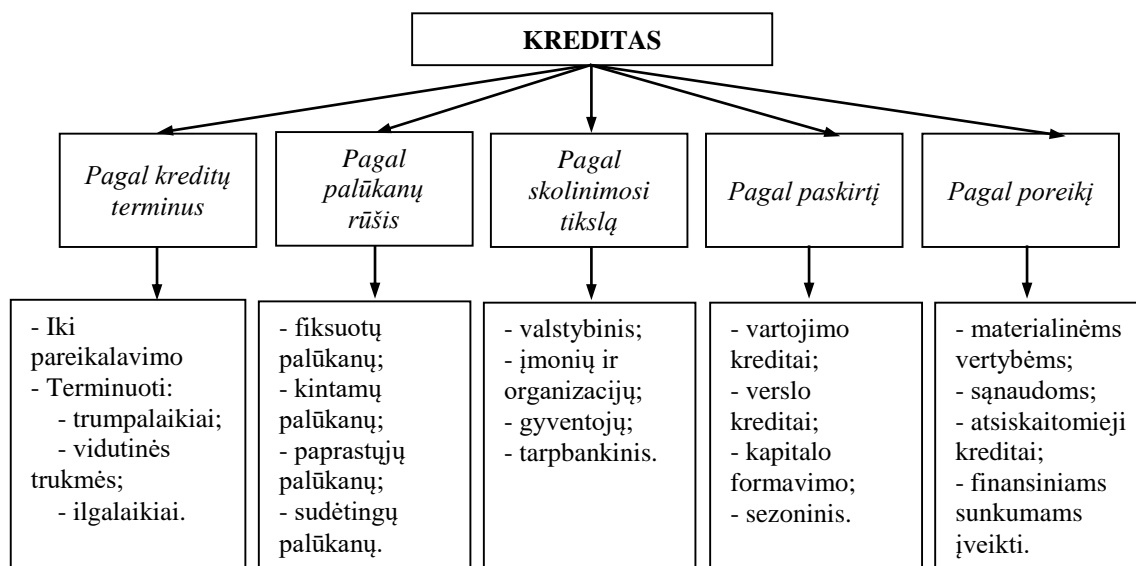
Lietuvos bankų sistema kūrėsi dviem būdais: pertvarkius sovietinius bankus ir steigiant naujus privačius komercinius bankus (Ramonas, 2002). Pirmieji komerciniai bankai Lietuvoje įsteigti 1989 m., o 1993 m. šalyje veikė net 27 bankai (Garbaravičius & Kuodis, 2002). Šiuo metu bankų sektorių sudaro Lietuvoje įsteigti bankai, taip pat užsienio bankų filialai ir specializuoti bankai (Lietuvos bankas, 2018b). Lietuvos bankas Lietuvoje prižiūri 6 bankus ir 7 užsienio banko filialus.

Remiantis Lietuvos banko duomenimis (Lietuvos bankas, 2018e), didžiausią paskolų sumą namų ūkiams 2018 m. II ketv. yra išdavęs Swedbank ir ji yra užėmęs 34 % rinkos, antroje vietoje yra SEB bankas, netoli atsilieka ir bankas Luminor, jie abu užima po 29 % rinkos. Kaip matome iš 1 paveikslo, trys Lietuvoje veikiantys bankai užima net 92 % rinkos, vertinant teikiamas paskolas namų ūkiams.

1 paveikslas. Lietuvos banko prižiūrimų bankų ir užsienio bankų filialų suteiktos paskolos namų ūkiams 2018 m. liepos 1 d. duomenimis, tūkst. eurų (Lietuvos bankas, 2018e).

Komeraciniai bankai teikia kelių rūšių kreditus, kurių rūšys priklauso nuo klasifikavimo kriterijų. Vieningos bankinių paskolų klasifikavimo sistemos nėra. Pagal įvairius kriterijus ta pati paskola gali būti priskiriama skirtingai rūšiai.

2 paveikslas. Kredito rūšys (Alecknevičienė, 2005)

Kaip matome iš 2 paveikslo, Buckiūnienė (2001) išskyrė 5 klasifikavimo kriterijus:

- Kreditų terminai – išskiriami kreditai iki pareikalavimo ir terminuoti kreditai. Kreditams iki pareikalavimo nėra nustatytas grąžinimo terminas. Terminuoti kreditai yra klasifikuojami į trumpalaikius, vidutinės trukmės ir ilgalaikius. Trumpalaikiai kreditai yra tokie, kurie kartu su palūkanomis turi būti grąžinami ne vėliau kaip per vienerius metus. Vidutinės trukmės kreditai, palyginti su trumpalaikiais, suteikiami ilgesniam laikotarpiui, todėl jų panaudojimo galimybės daug platesnės. Tokių kreditų terminai svyruoja nuo 1 iki 5 metų. Ilgalaikiai kreditai naudojami įmonių rekonstrukcijai ar gamybos modernizavimui finansuoti, įsigyjant nekilnojamąjį turtą, įrenginius ar transporto priemones. Jie taip pat teikiami gyventojams gyvenamajam būstui įsigyti. Ilgalaikiai kreditai suteikiami ilgesniam negu 5 metų laikotarpiui.
- Palūkanų rūšys – gali būti paprastųjų, sudėtinųjų, fiksuotųjų ir kintamųjų palūkanų kreditai. Paprastųjų palūkanų kreditai yra tokie, kuriems mokėtina palūkanų suma skaičiuojama nuo pasiskolintos sumos arba jos likučio. Sudėtinųjų palūkanų kreditai yra tokie, kuriems mokėtina palūkanų suma skaičiuojama nuo pasiskolintos sumos ir palūkanų, priskaičiuotų ankstesniais laikotarpiais, t.y. palūkanos kapitalizuojamos. Fiksuotųjų palūkanų kreditams yra nustatoma fiksuota palūkanų norma per visą laikotarpį nuo kredito išdavimo iki grąžinimo. Kintamųjų palūkanų kreditų palūkanų norma svyruoja pagal rinkos palūkanų normą
- Skolinimosi tikslas – kreditai klasifikuojami į valstybinį, įmonių bei organizacijų, gyventojų ir tarpbankinį. Valstybinis kreditas yra toks, kai gyventojai, įmonės arba tarptautinės finansinės organizacijos skolina pinigus valstybei. Valstybė skolinasi, kad padengtų biudžeto deficitą, išleisdama

ir parduodama išdo vekselius, obligacijas. Įmonėms ir organizacijoms teikiami kreditai trumpalaikėms, vidutinės trukmės ir ilgalaikėms investicijoms finansuoti. Gyventojų kreditai teikiami gyventojams vartojimo prekėms įsigyti, gyvenimo sąlygoms gerinti, išsimokslinimo išlaidoms, medicininiams išlaidoms ir pan. Tarpbankinio kredito padedami komerciniai bankai gali pasiskolinti iš centrinio banko arba skolintis vieni iš kitų tam tikrą pinigų sumą, reikalingą einamiesiems atsiskaitymams atlikti, trumpalaikiam likvidumui palaikyti ar kreditiniams ištekliams padidinti.

- Paskirtis – Vartojimo kreditas – paprastai juridiniams asmenims išduodama kredito forma, bet ji gali būti taikoma ir statybinių medžiagų prekyboje, pvz. kai pirkėjas yra patentininkas ar įmonės darbuotojas pasinaudoja tokiu kreditu siekdamas pagreitinti savo veiklą. Verslo kreditas – įprastinė kredito forma, statybinėms organizacijos aktualiausia tuo, kad tokie kreditai kartais imami ir statybinių medžiagų įsigijimui. Kapitalo formavimui skirtas kreditas – padidintas kapitalas reiškia galimus didesnius kreditavimo sąlygų išplėtimus. Kuo didesnis įmonės turtas, tuo didesnę kreditą ji gali gauti (tai viena iš sąlygų, įtakojančių kredito dydį ir sąlygas). Sezoninis kreditas – labai aktualus statybinėms organizacijoms, kadangi statybos iš esmės vyksta šiltuoju metų laikotarpiu, dėl ko neretai tam tikrais laikotarpiais įmonėms pritrūksta apyvartinių lėšų.
- Poreikis – pagal tai, kokiems poreikiams įmonės panaudoja trumpam laikui banke gautas paskolas, jas galima sugrupuoti taip:
  - Kreditai prekėms, materialinėms vertybėms;
  - Kreditai ekonominėms ir kitoms sąnaudoms;
  - Atsiskaitomieji kreditai;
  - Kreditai finansiniams sunkumams įveikti.

Namų ūkiams dažniausiai yra teikiami vartojimo kreditai. Vartojimo kreditas – tai toks kreditas, kuris teikiamas fiziniams asmenims įsigyti prekes ar paslaugas jų asmeniniams ar šeimos poreikiams tenkinti (Jasienė M., 2010).

1.2 Tarpusavio skolinimo platformų teikiami kreditai

Tarpusavio skolinimo platformos (P2P) operatorius – juridinis asmuo, kuris administruoja tarpusavio skolinimo platformą (informacinė sistema, per kurią vykdomas tarpusavio skolinimas) (Lietuvos bankas, 2018f) Tarpusavio skolinimas – tai tiesioginė banko paskolos alternatyva, o skiriasi jis tuo, kad, užuot skolindamasi iš vieno šaltinio, namų ūkiai ir įmonės gali tiesiogiai skolintis iš dešimčių, kartais šimtų asmenų, kurie yra pasirenę skolinti ir yra užsiregistravę tam skirtose platformose (Europos komisija, 2015). Nors šiame procese nėra tradicinių bankų įsikišimo, egzistuoja elektroninė tarpusavio skolinimo platforma, kuri tarpininkauja tarp paskolų gavėjų ir paskolų teikėjų, apmokestinant šią paslaugą tam tikrais mokesčiais. P2P skolinimas yra sudėtingas procesas, kai paskolos gaunamos iš kelių skolintojų (Jinghua & Rong, 2010).

Pirmosios komercinės tarpusavio skolinimo platformos pasaulyje atsirado 2005 metais. Pirmoji skolinimo platforma buvo Zopa, atsiradusi Jungtinėje Karalystėje. (Bachmann et al., 2011). Šiuo metu pasaulyje veikia 53 tarpusavio skolinimo platformos, iš kurių 3 veikia Lietuvoje (Lehmann, 2018).

Pagrindinės tarpusavio skolinimo platformų teikiamų kreditų ypatybės (Europos komisija, 2015):

- Didesnis lankstumas palūkanų normų požiūriu. Jeigu jūsų kampanija populiaru, investuotojai gali varžytis tarpusavyje dėl galimybės paskolinti pinigų jūsų verslui ir, kad laimėtų, gali pasiūlyti geresnes palūkanų normas;
- Galite gauti paskolą, kai bankas atsisako ją duoti;
- Paskolų dydis gali labai skirtis, taigi jomis gali būti patenkinta dauguma poreikių. Minimali paskola yra labai nedidelė, o tai skatina dalyvauti daugelį įvairių skolintojų;
- Paskola tiesioginio debeto būdu gražinama platformai, kuri jūsų išmokas paskirsto skolintojams;
- Taikomi tokie pat, kaip banko, informacijos atskleidimo reikalavimai. Priešingai negu banko atveju, ši informacija paviešinama visiems sutelktinio finansavimo teikėjams;
- Kaip ir tradicinės banko paskolos atveju, teisiškai privalote gražinti paskolą.

Investuotojams tarpusavio skolinimo platformos yra naujas būdas valdyti pinigus. Nors tai kelia didesnę riziką palyginti su tradicinių finansinių institucijų siūlomomis investicijų galimybėmis, jo pelnas yra didesnis.

2. Namų ūkių skolinimosi procesų analizė

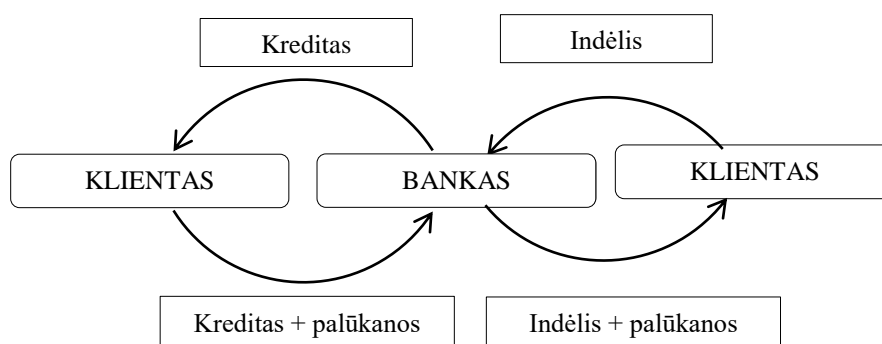
Kitame skyriuje bus vertinami bankų ir tarpusavio skolinimo platformų teikiami vartojamieji kreditai, todėl šiame skyriuje trumpai apžvelgiami pinigų skolinimosi procesai komerciniuose bankuose ir tarpusavio skolinimo platformose.

3 paveiksle pateikiamas pinigų skolinimosi procesas iš komercinių bankų. Procesas atrodo gana paprastai – klientas duoda užklausą bankui, kurią gali užpildyti ir internetu, nurodydamas pagrindinę informaciją:

- Koku tikslu skolinasi pinigų (vartojimo reikmėms, butui ar automobiliui pirkti, gydymo paslaugoms

- apmokėti, kelionei);
- Sumą, kurią nori pasiskolinti;
- Laikotarpį, per kurį ketina išmokėti skolą;
- Išsilavinimą;
- Šeiminių padėtį;
- Pagrindinę darbovietę ir pareigas;
- Bendrą darbo stažą;
- Mėnesio pajamas;
- Mėnesio finansinius įsipareigojimus;
- Kokiam mieste ir banko skyriuje norėtų pasirašyti kredito sutartį.

Vėliau bankas kliento pateiktą informaciją patikrina įvairiuose registruose (Sodra, Creditinfo ir pan.). Per kelias darbo dienas bankas įvertina asmens finansinę informaciją ir pateikia pasiūlymą. Jei klientą tenkina banko pateiktas pasiūlymas, tuomet jis turi atvykti į banką ir pasirašyti sutartį. Tuomet, pagal sudarytą sutartį, klientas moka bankui mėnesines įmokas už kreditą kartu su iš anksto žinomomis palūkanomis. Bankas kreditus duoda iš lėšų, kurias gauna iš indėlių. Namų ūkiai, turintys laisvų lėšų gali jas nerizikingai tam tikram laikotarpiui (minimalus terminas 1 savaitė) padėti į banką ir už tai gauti palūkanų.

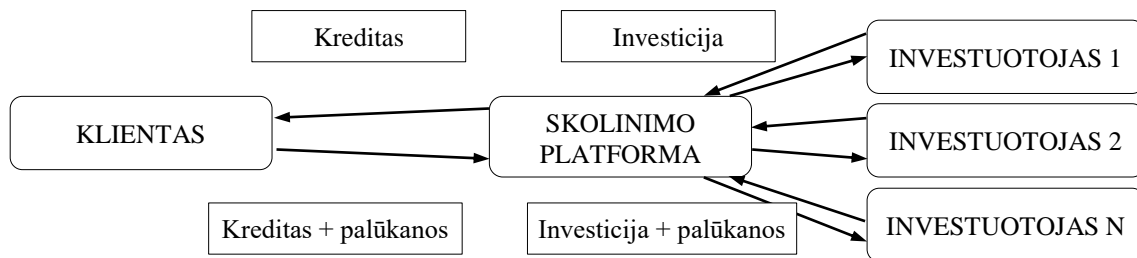
3 paveikslas. Pinigų skolinimo procesas, kai kreditas imamas iš komercinio banko (sudaryta autorės, remiantis bankų pateikta informacija).

Pinigų skolinimasis tarpusavio skolinimo platformose yra šiek tiek kitoks, taip pat procesas gali skirtis tarp skirtingų platformų. 4 paveiksle pateikiamas vienas iš galimų skolinimosi būdų. Pagal šį modelį kiekvienas kreditą norintis gauti vartotojas turi užsiregistruoti platformoje ir užpildyti paskolos paraišką, kurioje turi pateikti savo asmeninę informaciją:

- Paskolos tikslą;
- Sumą, kurią norima pasiskolinti;
- Laikotarpį, per kurį ketinama išmokėti skolą;
- Išsilavinimą;
- Šeimyninę padėtį;
- Mėnesio pajamas.

Įvertinus kliento pateiktą informaciją, jam yra priskiriamas kredito reitingas. Tuomet šis kredito pasiūlymas yra paskelbiamas platformoje ir laukiama, kol platformoje užsiregistravę investuotojai surinks prašomą pinigų sumą. Remiantis Vartojimo kredito įstatymu, investuotojas negali investuoti daugiau kaip 500 Eur vienam vartojimo kredito gavėjui vienoje tarpusavio skolinimo platformoje (Lietuvos Respublikos Seimas, 2011). Tai yra daroma siekiant sumažinti riziką. Investuotojai nori sužinoti kuo detalesnę informaciją apie besiskolinantįjį, tačiau žmogus, suvesdamas savo informaciją, gali rašyti ir ne tiesą, todėl tarpusavio skolinimo platformų operatoriai tam tikrą informaciją tikrina registruose (Bachmann et al., 2011). Kai visa prašoma suma yra surenkama (sumą gali surinkti keli ar keliasdešimt investuotojų), tuomet ji yra pervedama klientui. Klientas moka tarpusavio skolinimo platformai už suteiktą kreditą plus iš anksto žinomas palūkanas (sudaromas mokėjimų grafikas). Tuomet, suėjus kredito grąžinimo terminui ir klientui atidavus kreditą, investuotojams yra pervedama jų investuota dalis plus palūkanos. Investuotojams pinigai, proporcingai investuotai sumai, į sąskaitą yra išmokami ne vėliau negu kitą darbo dieną.

Pasibaigus aukcionui, platforma susisieks su jumis, kad patvirtintų galutinę vidutinę palūkanų normą. Tuomet platforma per sutartą laiką perves lėšas į jūsų banko sąskaitą. Tada turite su platforma suderintomis dalimis grąžinti paskolą ir mokėti palūkanas. Tai paprastai daroma tiesioginiu debetu atsiskaitant su platforma, kuri grąžintas sumas perveda į investuotojų sąskaitas. Grąžinus visą paskolą, platforma tai patvirtins ir ši operacija bus baigta (Europos komisija, 2015).

4 paveikslas. Pinigų skolinimo procesas, kai kreditas imamas skolinimo platformų pagalba (sudaryta autorės).

Palyginus skolinimo procesus bankuose ir tarpusavio skolinimo platformose matome, kad jie skiriasi. Skirtingai nei bankuose, P2P platformų operatoriai neprisiima kredito rizikos, ji tenka investuotojams. Taip pat P2P platformos sujungia investuotojus ir besiskolinančius, todėl nesuteikia investuotojams likvidumo bei neprisiima palūkanų normos rizikos (tai daro investuotojai) (Davis, Maddock, & Foo, 2017). Taip pat, pagrindinis skirtumas yra, kad bankuose pinigus skolina institucija, o tarpusavio skolinimo platformose – žmonės.

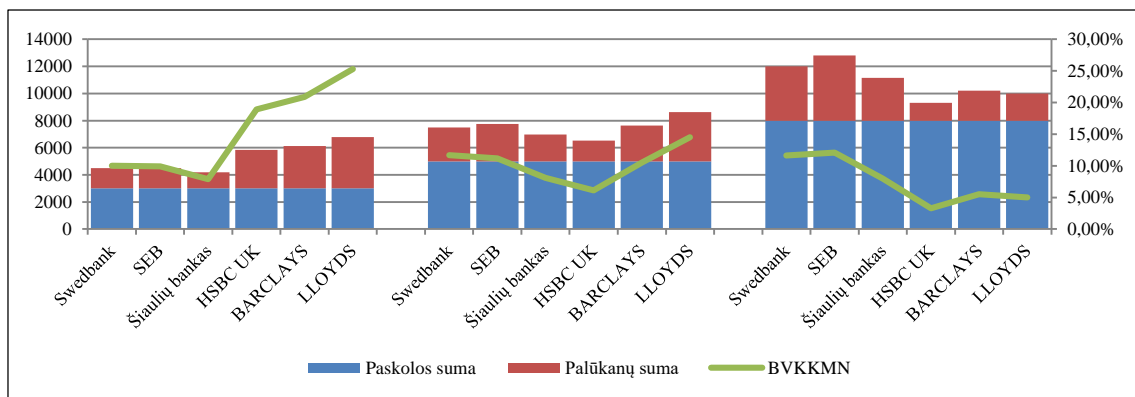
3. Namų ūkių skolinimosi galimybių tyrimas

3.1 Paskolos kainos prieaugio tyrimas

Įvertinti skirtingų bankų ir skolinimo platformų siūlomas sąlygas gauti vartojamąjį kreditą yra gana sunku, nes kiekviena iš kreditų duodančių įmonių turi individualių sutarties sudarymo sąlygų, taip pat yra sutarties sudarymo ir administravimo mokesčiai. Vertinant paskolas tarpusavyje, lengviausia tai būtų padaryti pažiūrėjusį BVKKMN (bendrąją vartojamųjų kreditų kainos metinę grąžinimo normą), nes į ją įsiskaičiuoja ir palūkanų norma, ir visi papildomi mokesčiai, kurie gali būti priskaičiuoti sutarties laikotarpiu ir yra išreiškiami procentais nuo paskolos sumos per metus.

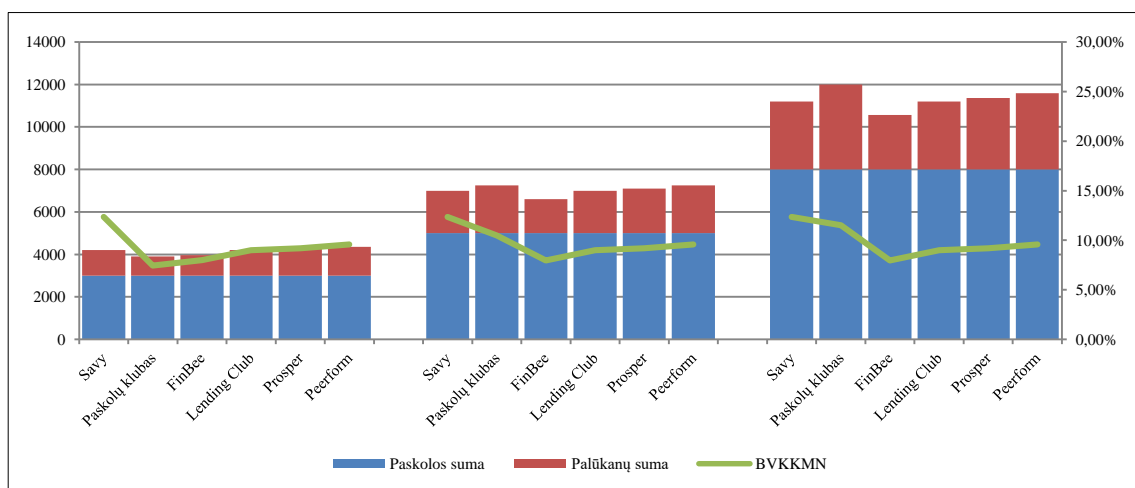
Šiame tyrime bus aptartos trijų dydžių – 3000, 5000 ir 8000 eurų (užsienio įmonėms – svarų, tačiau tyrimui bus naudojami absoliutūs dydžiai, nes bus skaičiuojamos santykinės reikšmės) vartojamieji kreditai 5 metų laikotarpiui. Tiriami trijų Lietuvoje veikiančių bankų Swedbank, SEB ir Šiaulių banko (imti trys pagrindiniai šalies bankai, tačiau bankas Luminor buvo praleistas, nes 2017 m. jis atsirado susijungus trims bankams, todėl būtų netikslinga ankstesniais metais sudėti trijų bankų rezultatus), trijų Didžiosios Britanijos bankų HSBC UK, BARCLAYS ir LLOYDS (buvo pasirinkti trys didžiausi Didžiosios Britanijos bankai), trijų Lietuvos tarpusavio skolinimo platformų Savy, Paskolų klubo ir FinBee (buvo pasirinktos trys pagrindinės tarpusavio skolinimo platformos) bei trijų užsienio tarpusavio skolinimo platformų Lending Club, Prosper ir Peerform (pagrindinės Didžiosios Britanijos tarpusavio skolinimo platformos, teikiančios kreditus namų ūkiams) klientams išduodami vartojamieji kreditai anksčiau aptartomis sąlygomis. Mėlyna dalis paveiksluose parodo imamos paskolos dydį, raudona – paskolos kainos prieaugį (palūkanų norma ir sumokėti visi administravimo mokesčiai). Skaičiavimams ir atvaizdavimui grafikuose buvo naudojama kiekvieno banko ir skolinimo platformos internetiniame puslapyje pateikta informacija apie vartojimo kreditus, palūkanas ir administravimo mokesčius.

Pirmiausia aptarsime bankų duodamus vartojimo kreditus. Iš 5 paveikslą matyti, kad imant 3000 eurų paskolą, mažiausią kainos prieaugį turėsime sumokėti Šiaulių banke (1185 Eur), o didžiausią – LLOYDS (3795 Eur), o tai yra dvigubai daugiau nei Šiaulių banke. Tą patį atspindi ir BVKKMN rodiklis. Skolinantis 5000 eurų sumą, paskolos kainos prieaugis yra tarp visų 6 bankų yra panašus, iš Lietuvos bankų su mažiausiu kainos prieaugiu išlieka Šiaulių bankas (1975 Eur), tačiau vertinant visus bankus, mažiausias kainos prieaugis yra HSBC UK banke (1525 Eur), didžiausias – kaip ir prieš tai LLOYDS banke (3625 Eur). Jau galime pastebėti, kad Šiaulių banke skolinantis didesnę sumą, didesnė palūkanų suma ir sumokama, tačiau skolinantis LLOYDS banke, skolinantis didesnę sumą, palūkanų suma net sumažėjo. Imant 8000 eurų kreditą, mažiausi kainos prieaugiai pastebimi užsienio bankuose, mažiausias palūkanų kainos prieaugis išlieka HSBC UK banke (1320 Eur), na o didžiausias paskolos kainos prieaugis tarp visų tiriamų bankų susidaro SEB banke (4800 Eur). Apibendrinus gautus rezultatus galima teigti, kad mažesnes sumas geriausia yra skolintis iš Lietuvos bankų, o didesnes – iš užsienio bankų. Taip yra todėl, kad Lietuvoje veikiančiuose bankuose papildomai reikia mokėti už sąskaitos administravimą, ko užsienio bankuose nėra, o didėjant paskolos sumai, didėja ir palūkanų norma (pavyzdžiui, skolinantis 3000 Eur minimali siūloma palūkanų norma yra 8–10 %, o skolinantis 8000 Eur minimalios palūkanos išauga iki 10–12 %). Užsienio bankuose atvirkščiai – didėjant paskolos sumai, palūkanų procentai mažėja (atitinkamai 20–25 % ir 4–5 %).

5 paveikslas. Lietuvos ir užsienio bankų vartojamųjų paskolų kainos prieaugio palyginimas (sudaryta autorės, remiantis bankų pateikta informacija apie vartojimo kreditus).

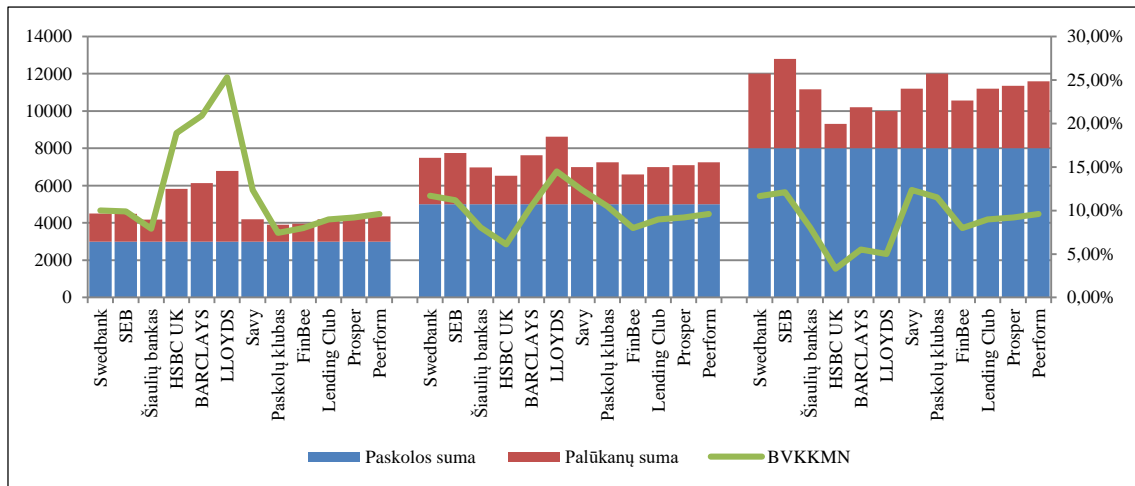
Pažvelgus į tarpusavio skolinimo platformų teikiamus vartojimo kreditus (6 paveikslas), matome, kad paskolų kainos prieaugis tarp tiriamų 6 tarpusavio skolinimo platformų skolinantis 3000 eurų yra labai panašus. Mažiausias jis yra Paskolų klube (900 Eur), vos keliasdešimt eurų didesnis FinBee (961,50 Eur), na o didžiausias – Peerform platformoje (1348,50 Eur). Skolinantis 5000 eurų kreditą kainos prieaugiai tarp platformų yra taip pat panašūs, tačiau mažiausias jis yra FinBee (1602,50 Eur), o didžiausias – Peerform (2247,50 Eur) ir Paskolų klube (2250 Eur). Imant 8000 eurų vartojamąjį kreditą, mažiausias kainos prieaugis išlieka FinBee (2564 Eur), didžiausias – Paskolų klube (4000 Eur). Apibendrinus pateiktą informaciją galima teigti, kad imant vartojamąjį kreditą FinBee platformoje, kainos prieaugis joje yra mažiausias, nesvarbu kokia suma imama. Taip yra todėl, kad jie pateikia gana mažą palūkanų normą, nuo kurios pradeda skaičiuoti palūkanas (nesvarbu kokia paskolos suma, pateikiama palūkanų norma išlieka 6,41 %), kai tuo tarpu Paskolų klubas augant imamo kredito sumai didina ir

minimalią palūkanų normą (imat 3000 Eur kreditą jis yra 6 %, o imant 8000 Eur kreditą minimali palūkanų norma išauga iki 10 %).

6 paveikslas. Lietuvos ir užsienio tarpusavio skolinimo platformų vartojamųjų paskolų kainos priedaigio palyginimas (sudaryta autorės, remiantis tarpusavio skolinimo platformų pateikta informacija apie vartojimo kreditus).

7 paveiksle pateikiami komercinių bankų ir tarpusavio skolinimo platformų vartojamųjų kreditų kainos priedaigiai. Šiuo atveju skolinantis 3000 eurų sumą matome, kad geriausia tai daryti tarpusavio skolinimo platformose, ypač lyginant jas su užsienio bankais, didžiausias paskolų kainos priedaigis yra LLOYDS banke (3795 Eur). Skolinantis 5000 eurų sumą, mažiausias kainos priedaigis yra HSBC banke (1525 Eur), kiek didesnis jis yra FinBee platformoje (1602,50 Eur), didžiausias išlieka LLOYDS banke (3625 Eur). Imant 8000 eurų kreditą, mažiausias kainos priedaigis tampa LLOYDS banke (2000 Eur), o didžiausias – SEB banke (4800 Eur).

7 paveikslas. Lietuvos ir užsienio bankų ir tarpusavio skolinimo platformų vartojamųjų paskolų kainos priedaigio palyginimas (sudaryta autorės, remiantis bankų pateikta informacija apie vartojimo kreditus).

Ši analizė parodo, kad vartojimo kredito skolinimasis iš tarpusavio skolinimo platformų ne visuomet yra pigesnis, nei skolinimasis iš bankų. Taip yra todėl, kad imant didesnius kreditus užsienio bankai siūlo daug mažesnes palūkanas nei Lietuvoje veikiančios bankai ir tarpusavio skolinimo platformos. Žvelgdami vien į Lietuvoje veikiančius bankus ir skolinimo platformas, matome, kad pigiau visgi yra skolintis iš tarpusavio skolinimo platformų. Tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad imant vartojimo kreditus daug kas priklauso nuo besiskolinančiojo kredito reitingo, nes jis lemia, kokia palūkanų norma bus pritaikyta. Skolinimasis tarpusavio skolinimo platformose leidžia pinigus pasiskolinti greičiau ir nėra tiek daug administravimo mokesčių.

3.2 Komercinių bankų Lietuvoje ir užsienyje patikimumo vertinimas

Žmonės atiduota saugoti bankui savo uždarbį bei santaupas ir tikisi, kad jie liks saugūs amžinai ir kad juos bet kada galima bus pasiimti. Žmonės laiko tai savaime suprantamu dalyku, kad bankai laiko pinigus saugiai, investuoja atsakingai ir kruopščiai renka mokesčius. Tačiau, jei bankai atlieka klaidingą veiksmą, šis pasitikėjimas yra prarandamas ir tikėjimas bankų sistema yra sužlugdomas. Deja, tačiau visame pasaulyje yra pasitaikę daug atvejų, kuomet bankai buvo pripažinti sukčiaujantys ir apgaudinėjantys savo klientus. Dauguma tokių bankų atsirado dėl vidinių faktorių, tokių kaip korupcija, godumas dėl padidėjusių kompensacijų ir interesų konflikto (Banerjee, 2015).

Bankų patikimumui Lietuvoje ir užsienyje vertinti pasirinkta komercinių bankų saugumo ir stabilumo įvertinimo metodika. Ji apima kiekybinę finansinės banko būklės analizę, remiantis daugiakriteriniu vertinimu (Jasienė, Staroselskava, & Sobianina, 2012). Metodika apima keturias kategorijas:

- Kapitalo pakankamumas – reikalaujama, kad bankai atidėtų pakankamai kapitalo netikėtiems nuostoliams padengti ir išliktų mokūs krizės laikotarpiu;
- Turto kokybė;
- Pajamos ir pelningumas;
- Likvidumas – įstaigos privalo turėti pakankamai likvidaus turto, kad esant itin nepalankioms sąlygoms per 30 dienų galėtų padengti grynųjų išlaidų srautą.

Į vertinimą nebuvo įtraukiamos tarpusavio skolinimo platformos, nes jos viešai neteikia savo finansinių ataskaitų, todėl nėra reikiamų duomenų, norint šią analizę atlikti. Vertinimui buvo pasirinkti trys Lietuvos ir trys Jungtinės

Karalystės bankai. 1 lentelėje pateikti kriterijai yra santykiniai finansiniai rodikliai, pagal kuriuos buvo vertinamas bankų patikimumas. Šie kriterijai vertina tris būtiniausias sritis, kurios užtikrina, kad veikiantys bankai veikia patikimai. Kriterijai yra dviejų tipų: maksimizuojantys ir minimizuojantys. Kiekvienam kriterijui yra priskirti svoriai. Panašų vertinimą jau yra atlikę Jasienė et al., (2012), tačiau šiame straipsnyje nagrinėjami ne tik Lietuvos, tačiau ir užsienio bankai, taip pat imami 4 metų rodikliai. Vertinimas buvo atliekamas dviem būdais – vietų sumos metodu ir SAW metodu. Vėliau rezultatai buvo susumuoti, bei pateiktas bendras abiejų metodų ir visų nagrinėjamų metų vertinimas tam, kad atspindėtų ilgąjį laikotarpį.

1. lentelė. Bankų patikimumo vertinimo kriterijai (Jasienė et al., 2012)

Nr.	Pavadinimas	Apskaičiavimas	Tipas	Svoris
Kapitalo pakankamumas				
K1	I lygio kapitalo koeficientas	I lygio kapitalas / Turtas, įvertintas pagal riziką	Maks.	0,1
K2	Kapitalo pakankamumo koeficientas	Kapitalas / Turtas, įvertintas pagal riziką	Maks.	0,1
Turto kokybė				
K3	Pradelstų paskolų koeficientas	Pradelstos paskolos / Iš viso paskolų	Min.	0,1
K4	Nuostolių dėl vertės sumažėjimo koeficientas	Paskolų vertės sumažėjimas / Iš viso paskolų	Min.	0,1
Pajamos ir pelningumas				
K5	Sąnaudų/pajamų santykis	Sąnaudos / Pajamos	Min.	0,2
K6	Pelno prieš atidėjimus koeficientas	Pelnas prieš atidėjimus / Turtas, įvertintas pagal riziką	Maks.	0,2
K7	Grynojo pelno koeficientas	Grynasis pelnas / Turtas, įvertintas pagal riziką	Maks.	0,1
Likvidumas				
K8	Likvidumo koeficientas	Likvidus turtas / Einamieji įsipareigojimai	Maks.	0,1

Koeficientams apskaičiuoti buvo naudojami pradiniai finansiniai duomenys, t. y. absoliutūs bankų veiklos finansiniai rodikliai. Apskaičiuoti koeficientai pateikiami 2 lentelėje.

2. lentelė. Bankų patikimumo vertinimo koeficientų apskaičiavimas, 2014–2017 m., proc. (sudaryta autorės, remiantis bankų finansinėmis ataskaitomis).

	2014						2015					
	SWED	SEB	Šiaulių bankas	HSBC UK	BARC	LLOYDS	SWED	SEB	Šiaulių bankas	HSBC UK	BARC	LLOYDS
K1	0,0896	0,1989	0,0983	0,1115	0,1145	0,1503	0,4128	0,2180	0,1248	0,1186	0,1288	0,1520
K2	0,0452	0,2047	0,1194	0,1564	0,1537	0,1880	0,1976	0,2257	0,1459	0,1721	0,1733	0,1801
K3	0,0702	0,0600	0,0964	0,0125	0,0189	0,0225	0,0587	0,0513	0,1077	0,0128	0,0191	0,1892
K4	-0,0112	-0,0307	-0,0501	-0,0035	-0,0046	-0,0007	-0,0096	-0,0245	-0,0399	-0,0037	-0,0048	-0,0007
K5	-0,7024	-0,0630	-0,6219	-0,7187	-0,7928	-0,4645	-0,7478	-0,0501	-0,5131	-0,7091	-0,7957	-0,6647
K6	0,0108	0,0255	0,0095	0,0502	0,0056	0,0073	0,0417	0,0227	0,0366	0,0542	0,0058	0,0074
K7	0,0354	0,0192	0,0032	0,0121	0,0021	0,0063	0,0469	0,0196	0,0218	0,0137	0,0017	0,0043
K8	1,4403	1,0262	0,0499	5,4342	3,6809	4,0465	1,7940	0,9778	0,0508	4,8273	4,6927	3,8613
	2016						2017					
	SWED	SEB	Šiaulių bankas	HSBC UK	BARC	LLOYDS	SWED	SEB	Šiaulių bankas	HSBC UK	BARC	LLOYDS
K1	0,2379	0,1922	0,1488	0,1355	0,1422	0,1606	0,2408	0,1962	0,1364	0,1448	0,1609	0,1658
K2	0,1901	0,2331	0,1689	0,1678	0,1853	0,1838	0,1838	0,2334	0,1532	0,1826	0,2065	0,1849
K3	0,0637	0,0028	0,0516	0,0095	0,0232	0,0177	0,0588	0,0024	0,0739	0,0083	0,2101	0,0149
K4	-0,0062	-0,0016	-0,0316	-0,0036	-0,0060	-0,0017	-0,0051	-0,0010	-0,0261	-0,0017	-0,0639	-0,0015
K5	-0,2115	-0,4505	-0,4246	-0,5028	-0,7616	-0,3099	-0,1913	-0,4270	-0,4386	-0,4883	-0,7333	-0,3708

K6	0,0400	0,0292	0,0516	0,0083	0,0088	0,0197	0,0447	0,0333	0,0242	0,0197	0,0113	0,0250
K7	0,0360	0,0273	0,0415	0,0040	0,0061	0,0197	0,0393	0,0283	0,0259	0,0137	0,0042	0,0168
K8	1,8954	1,0280	0,1321	4,8421	6,5406	4,2859	2,1455	1,1050	0,7367	6,7465	4,6394	5,5317

Skaičiuojant bankų patikimumą vietų sumos metodu, kiekvienam rodikliui buvo priskiriami rangai (vietos), pagal tai, ar rodiklis yra maksimizuojantis, ar minimizuojantis. Tuomet rangai buvo susumuoti pagal bankus ir iš naujo suranguoti (metai buvo skaičiuojami atskirai). Kaip matome iš rezultatų lentelės (3 lentelė), 2014 m. pirmą vietą užėmė HSBC UK bankas, 2015 m. – Swedbank, 2016 ir 2017 m. – SEB bankas. Tai reiškia, kad skaičiuojant vietų sumų metodu atitinkamais metais tie bankai buvo patikimiausi. Norint išsiaiškinti, kuris bankas buvo patikimiausias ilguoju laikotarpiu, šio skyriaus pabaigoje buvo skaičiuojamas patikimumas įvertinant 2014–2017 metus.

3 lentelė. Koeficientų rangų lentelė vietų sumos metodu (sudaryta autorės).

	2014						2015						2016						2017					
	SW	SE	Ši	HS	BA	LL	SW	SE	Ši	HS	BA	LL	SW	SE	Ši	HS	BA	LL	SW	SE	Ši	HS	BA	LL
K1	6	1	5	4	3	2	1	2	5	6	4	3	1	2	4	6	5	3	1	2	6	5	4	3
K2	6	1	5	3	4	2	2	1	6	5	4	3	2	1	5	6	3	4	4	1	6	5	2	3
K3	5	4	6	1	2	3	4	3	5	1	2	6	6	1	5	2	4	3	4	1	5	2	6	3
K4	3	2	1	5	4	6	3	2	1	5	4	6	2	6	1	4	3	5	3	6	2	4	1	5
K5	3	6	4	2	1	5	2	6	5	3	1	4	6	3	4	2	1	5	6	4	3	2	1	5
K6	3	2	4	1	6	5	2	4	3	1	6	5	2	3	1	6	5	4	1	2	4	5	6	3
K7	1	2	5	3	6	4	1	3	2	4	6	5	2	3	1	6	5	4	1	2	3	5	6	4
K8	4	5	6	1	3	2	4	5	6	1	2	3	4	5	6	2	1	3	4	5	6	1	3	2
Vie- tų su- ma	31	23	36	20	29	29	19	26	33	26	29	35	25	24	27	34	27	31	24	23	35	29	29	28
Vie- ta	5	2	6	1	3-4	3-4	1	2-3	5	2-3	4	6	2	1	3-4	6	3-4	5	2	1	6	4-5	4-5	3

Norint apskaičiuoti bankų patikimumą SAW metodu, reikalinga sužinoti koeficientų reikšmes, įvertinant jų svorius. Kiekvienas koeficientas buvo normalizuotas, naudojant 1 formulę:

$$\tilde{q}_{i,j} = \frac{q_{i,j}}{\sum_{i=1}^n q_{i,j}}, \quad (1)$$

čia – $\tilde{q}_{i,j}$ – i-tojo vertinimo kriterijaus ir j-ojo banko koeficiento normalizuota reikšmė, $q_{i,j}$ – i-tojo vertinimo kriterijaus ir j-ojo banko koeficiento reikšmė, $\sum_{i=1}^n q_{i,j}$ – i-tojo vertinimo kriterijaus ir j-ojo banko koeficiento suma pagal metus.

Sąlyga: $\sum_{i=1}^n \tilde{q}_{i,j} = 1$, pagal metus.

Tuomet normuotas koeficientas buvo padauginamas iš atitinkamo svertinio koeficiento ir sudedamas su kitu to paties banko normuotu koeficientu, padaugintu iš atitinkamo svertinio koeficiento. Visa tai atvaizduoja 2 formulė:

$$S_j = \sum_{i=1}^n w_i \times \tilde{q}_{i,j}, \quad (2)$$

čia – S_j – j-ojo banko patikimumo įvertis, w_i – i-tojo vertinimo kriterijaus svertinis koeficientas, $\tilde{q}_{i,j}$ – i-tojo vertinimo kriterijaus ir j-ojo banko koeficiento normuota reikšmė.

Normuotos reikšmės ir banko patikimumo įverčiai skaičiuojant SAW metodu pateikti 4 lentelėje. Kaip matome, 2014 m. pirmą vietą užėmė taip pat HSBC UK bankas, 2015 m. – taip pat Swedbank, na o 2016 m. tarp tiriamų bankų pirmąją Šiaulių bankas, o 2017 m. – BARCLAYS.

4 lentelė. Normalizuotų koeficientai ir banko patikimumo įverčiai SAW metodu (sudaryta autorės).

	2014						2015					
	SWED	SEB	Šiaulių bankas	HSBC UK	BARC	LLOYDS	SWED	SEB	Šiaulių bankas	HSBC UK	BARC	LLOYDS
K1	0,1174	0,2607	0,1288	0,1461	0,1500	0,1970	0,3575	0,1887	0,1080	0,1027	0,1115	0,1316
K2	0,0521	0,2360	0,1376	0,1803	0,1772	0,2168	0,1805	0,2062	0,1333	0,1572	0,1583	0,1645
K3	0,2503	0,2139	0,3435	0,0445	0,0674	0,0804	0,1337	0,1169	0,2454	0,0293	0,0436	0,4311
K4	0,1107	0,3045	0,4970	0,0352	0,0458	0,0068	0,1158	0,2941	0,4797	0,0440	0,0577	0,0087

K5	0,2088	0,0187	0,1849	0,2138	0,2357	0,1381	0,2149	0,0144	0,1474	0,2037	0,2286	0,1910
K6	0,0994	0,2339	0,0873	0,4605	0,0515	0,0674	0,2477	0,1346	0,2175	0,3220	0,0344	0,0438
K7	0,4528	0,2450	0,0414	0,1540	0,0268	0,0799	0,4347	0,1812	0,2016	0,1267	0,0161	0,0397
K8	0,0918	0,0655	0,0032	0,3466	0,2348	0,2581	0,1107	0,0604	0,0031	0,2979	0,2896	0,2383
S _j	0,1692	0,1831	0,1696	0,2255	0,1277	0,1250	0,2258	0,1346	0,1901	0,1809	0,1203	0,1484
Vieta	4	2	3	1	5	6	1	5	2	3	6	4
	2016						2017					
	SWED	SEB	Šiaulių bankas	HSBC UK	BARC	LLOYDS	SWED	SEB	Šiaulių bankas	HSBC UK	BARC	LLOYDS
K1	0,2339	0,1889	0,1463	0,1333	0,1398	0,1578	0,2304	0,1879	0,1305	0,1385	0,1540	0,1587
K2	0,1684	0,2065	0,1496	0,1486	0,1641	0,1628	0,1606	0,2040	0,1339	0,1595	0,1804	0,1616
K3	0,3782	0,0167	0,3062	0,0565	0,1376	0,1048	0,1597	0,0065	0,2005	0,0225	0,5703	0,0405
K4	0,1230	0,0317	0,6230	0,0706	0,1191	0,0326	0,0511	0,0096	0,2631	0,0169	0,6443	0,0150
K5	0,0795	0,1693	0,1596	0,1889	0,2862	0,1165	0,0722	0,1612	0,1655	0,1843	0,2768	0,1400
K6	0,2538	0,1854	0,3273	0,0527	0,0560	0,1248	0,2824	0,2107	0,1529	0,1245	0,0715	0,1580
K7	0,2674	0,2027	0,3083	0,0299	0,0455	0,1462	0,3068	0,2208	0,2021	0,1066	0,0324	0,1313
K8	0,1012	0,0549	0,0032	0,2586	0,3493	0,2289	0,1026	0,0529	0,0353	0,3227	0,2219	0,2646
S _j	0,1939	0,1411	0,2514	0,1181	0,1640	0,1316	0,1720	0,1426	0,1602	0,1384	0,2500	0,1368
Vieta	2	4	1	6	3	5	2	4	3	5	1	6

Norint turėti tikslesnę informaciją, kuris bankas yra patikimiausias, reikia įvertinti abiejų metodų ir visų metų rezultatus. 5 lentelėje pateikiamos anksčiau atliktų skaičiavimų suderinamumas bei sudaryta suminė prioritetų eilė. Tai atliekama tam, kad suvienodinti skirtingais metodais atliktų skaičiavimų rezultatus, nes nagrinėjamų objektų rangavimo rezultatai pagal įvairių daugiakriterinio vertinimo būdus tarpusavyje skiriasi (Ginevičius & Podvezko, 2008).

5 lentelė. Suminė prioritetų eilė (sudaryta autorės).

Metodas	Metai	SWED	SEB	Šiaulių bankas	HSBC UK	BARC	LLOYDS
Vietų sumos metodas	2014	5,0	2,0	6,0	1,0	3,5	3,5
	2015	1,0	2,5	5,0	2,5	4,0	6,0
	2016	2,0	1,0	3,5	6,0	3,5	5,0
	2017	2,0	1,0	6,0	4,5	4,5	3,0
SAW metodas	2014	4,0	2,0	3,0	1,0	5,0	6,0
	2015	1,0	5,0	2,0	3,0	6,0	4,0
	2016	2,0	4,0	1,0	6,0	3,0	5,0
	2017	2,0	4,0	3,0	5,0	1,0	6,0
Suma		19,0	21,5	29,5	29	30,5	38,5
Vieta		1	2	4	3	5	6

Iš 5 lentelės matyti, kad įvertinus abu metodus bei visus tiriamus metus matyti, kad pirmoje vietoje yra Swedbank, todėl jis yra laikomas patikimiausiu banku. 3 metuose vietų sumos metodu bei 3 metuose SAW metodu Swedbank pateko į pirmąjį trejetuką, tai ir lėmė gerą banko suminį rezultatą. Antras pagal patikimumą yra taip pat Lietuvoje veikiantis bankas – SEB, trečioje vietoje – HSBC UK bankas. Net 3 pirmąsias vietas iš 4 užima Lietuvoje veikiantys bankai, tai parodo, kad bankų sektorius Lietuvoje yra išsivystęs ir didelės grėsmės bankų griūtims nėra.

Išvados

Atliktas tyrimas parodė, kad tarp bankų, skolinantis mažesnes sumas, geriau yra skolintis iš Lietuvos nei iš Didžiosios Britanijos bankų, didesnes sumas – atvirkščiai. Vertinant tarpusavio skolinimo platformas, geriausia pinigų skolintis iš FinBee platformos, nes ji teikia kreditus su mažiausiomis palūkanomis. Vertinant komercinius bankus ir tarpusavio skolinimo platformas kartu, didesnes sumas yra geriau skolintis iš Didžiosios Britanijos

bankų, nes jų palūkanos tesiekia 4–5 %, vertinant mažesnes sumas bei Lietuvoje veikiančius vartojimo paskolų davėjus, geriau yra skolintis iš tarpusavio skolinimo platformų. Platformose netaikomi tokie dideli administravimo mokesčiai, taip pat pati pinigų skolinimosi procedūra yra daug greitesnė. Vertinant kiekvieną rodiklių grupę atskirai, kapitalo pakankamumas didžiausias yra SEB banke, turto kokybė – Šiaulių banke, Pajamos ir pelningumas – banke Swedbank, likvidumas – HSBC UK banke. Atlikus daugiakriterinį bankų patikimumo vertinimą pastebime, kad patikimiausias yra bankas Swedbank. Į patikimiausių bankų trejetuką taip pat patenka Lietuvoje veikiantis SEB bankas bei Didžiosios Britanijos bankas HSBC UK. Tai parodo, kad bankų sektorius Lietuvoje yra pakankamai gerai išsivystęs ir grėsmės šiems bankams bankrutuoti nėra.

Literatūra

- Aleknevičienė, V. (2005). *Finansai ir kreditas*. Vilnius: Enciklopedija
- Bachmann, A., Funk, B., Buerckner, D., Hilker, M., Kock, F., Lehmann, M., & Tiburtius, P. (2011). Online Peer-to-Peer Lending – A Literature Review. *Journal of Internet Banking and Commerce*, 15(2), 1–18.
- Banerjee, R. (2015). *Who cheats and how? Scams, Fraud and the Dark Side of the Corporate World*. New Delhi: SAGE Publications.
- Buckiūnienė, O. (2001). *Imonių finansai*, Vilnius: Vilniaus kolegija.
- Davis, K., Maddock, R., & Foo, M. (2017). Catching up with indonesia's fintech industry. *Law and Financial Markets Review*, 11(1), 33–40. Retrieved December 10, 2018, from <https://doi.org/10.1080/17521440.2017.1336398>
- Europos Komisija (2015) *Sutelktinio finansavimo apibūdinimas*. Europos Sąjunga: Leidinių biuras.
- Garbaravičius, T., & Kuodis, R. (2002). Lietuvos finansų sektoriaus struktūra ir funkcionavimas. *Pinigų Studijos*, (1), 18–47.
- Ginevičius, R., & Podvezko, V. (2011). A framework of evaluation of commercial banks. *Intellectual economics*, 1 (9), 37–53.
- Ginevičius, R., & Podvezko, V. (2008). Daugiakriterinio vertinimo būdų suderinamumas, 9(1). Retrieved December 10, 2018, from <https://doi.org/10.3846/1648-0627.2008.9.73-80>
- Jasienė M. (2010). Palūkanų normos ir jų rizika, Monografija. Vilnius.
- Jasienė, M., Staroselskava, J., & Sobianina, N. (2012). Komeraciniai bankai Lietuvoje: patikimumas ir veiklos tobulinimas. *Socialinės Ir Ekonominės Raidos Aktualijos Globalizacijos Ir Europos Integracijos Procesų Kontekste*, 2(38), 51–62.
- Jinghua, W., & Rong, F. (2010). An Intelligent Agent System for Borrower's Recommendation in P2P Lending. In *International Conference on Multimedia Communications* (pp. 179–182). Retrieved December 10, 2018, from <https://doi.org/10.1109/MEDIACOM.2010.69>
- Lehmann, C. (2018). International P2P Lending Volumes October 2018. Retrieved November 18, 2018, from <https://www.p2p-banking.com/countries/germany-international-p2p-lending-volumes-october-2018/#more-9557>
- Lietuvos bankas. (2018a). Apie priežiūros veiklą. Retrieved December 10, 2018, from <https://www.lb.lt/lt/apie-prieziuros-veikla#undefined>
- Lietuvos bankas. (2018b). Bankų sektorius. Retrieved November 17, 2018, from <https://www.lb.lt/lt/bankai>
- Lietuvos bankas. (2018c). Finansų rinkos dalyvių priežiūra. Retrieved December 10, 2018, from <https://www.lb.lt/lt/finansu-rinkos-dalyviu-prieziura>
- Lietuvos bankas. (2018d). Finansų rinkos dalyvių veikla, Bankų veiklos apžvalga. Vilnius: Lietuvos bankas. Retrieved December 12, 2018, from https://www.lb.lt/uploads/publications/docs/21069_02f524cc7851a9f2ef17a1ba565dac65.pdf
- Lietuvos bankas. (2018e). Pagrindiniai bankų veiklos rodikliai. Retrieved December 10, 2018, from <https://www.lb.lt/lt/pagrindiniai-banku-veiklos-rodikliai>
- Lietuvos bankas. (2018f). Tarpusavio skolinimo platformos. Retrieved December 12, 2018, from <https://www.lb.lt/lt/tarpusavio-skolinimo-platformos>
- Lietuvos Respublikos Seimas (2003). Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymas. Retrieved December 10, 2018, from <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.183130>
- Lietuvos Respublikos Seimas (2011). Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymas. Retrieved December 10, 2018, from <http://www.infolex.lt/ta/142009?nr=1>
- Lietuvos Respublikos Seimas (2012). Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymas. Retrieved December 10, 2018, from <https://www.infolex.lt/ta/151170:str7>
- Ramonas, K. (2002). Komeraciniai bankai ir jų priežiūros raida Lietuvoje. *Pinigų Studijos*, (3), 5–26.

Rekštys, L. (2014). Europos Sąjungos šalių finansų sektoriaus poveikio ekonomikai vertinimas. Kaunas: Magistro baigiamasis darbas. Retrieved December 10, 2018, from <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwiCs4SO24XgAhUP16QKHbJaA-0QFjAAegQIAxAC&url=https%3A%2F%2Fvb.vdu.lt%2Fobject%2Felaba%3A2125204%2F2125204.pdf&usg=AOvVaw1XiLmx7hy35SFmH45vxzIL>

Interesų deklaracija

Straipsnio autoriai neturėjo jokių finansinių, profesinių ar asmeninių interesų su kitomis suinteresuotomis organizacijomis ar asmenimis.

ANALYSIS OF PERSONAL LOANS PROVIDED BY P2P PLATFORMS AND COMMERCIAL BANKS

Lina SUBAČIŪTĖ, Kamilė TAUJANSKAITĖ

Abstract. The article analyses borrowing opportunities of households in the consumer credit market. The analysis is performed by comparing p2p platforms and commercial banks offered alternatives to borrowing in Lithuania and abroad. The analysis focuses on the cost of consumer credit and the credibility of the financial institution. After literature research, the theoretical aspects of commercial banks and p2p platforms are discussed – appearance, activities, functions, borrowing processes, etc. In the following paragraphs, consumer loans are analysed, considering the lenders of Lithuania market and foreign consumer credits. Through a multi-criteria assessment, the credibility of commercial banks operating in Lithuania and the UK is evaluated. In the end of an article, the conclusions are presented with the most financially advantageous alternatives for households, from where to borrow money, what are the main differences in borrowing alternatives, and which commercial bank is the most reliable.

Keywords: commercial banks, p2p lending platforms, personal loans, interest, credibility, borrowing.